

Nr 37

Av herr **Hansson**, om åtgärder till främjande av ett ordnat friluftsliv- och campingliv.

I årets statsverksproposition, tionde huvudtiteln, under H. Diverse 8: Avsättning till fonden för friluftslivets främjande, hemställer statens fritidsnämnd, att anslaget till fonden höjes med 1 900 000 kronor. Utan denna höjning skulle en restriktivitet i bidragsgivningen bli nödvändig, som säges dåligt rimma med de aktuella strävandena att skapa förbättrade semestermöjligheter i olika delar av landet. — En annan angelägen uppgift är, framhåller nämnden, att främja åtgärder för sanering av campingväsendet. Med tanke på campingområdenas stora antal kräves betydande belopp, om inom en snar framtid en mera allmän förbättring av förhållandena skall kunna åvägabringas. Ökade medel bör även tillhandahållas kommuner och organisationer som bidrag till förvärv av lämpliga fritidsområden.

Det hade varit önskvärt att statens fritidsnämnd väsentligt kraftigare understrukit behovet av en snabb och effektiv sanering av campingväsendet i dess olika former.

Friluftslivet och turismen har som bekant med motorfordonens hjälp under senare år fått en lavinartad utveckling. Den omväxling och rekreation människor härigenom kan förskaffa sig innebär en betydande tillgång. Men samtidigt har denna moderna form av turism skapat allvarliga och svårbevästrade problem i såväl inlandet som utmed kusterna. Erfarenheten har nämligen visat att områden särskilt lämpade för utflykter, bad och camping undergår en skrämmande förvandling därest de icke ställes under uppsikt samt blir föremål för renhållning och andra sanitära åtgärder.

En stor del av den »lössläppta» allmänheten saknar tyvärr i beklaglig utsträckning naturvett — förmåga att på ett hyfsat sätt uppträda i och umgås med naturen; den visar likaså en skrämmande likgiltighet för annans rätt, det må gälla markägarens, ortsbefolkningens i övrigt eller andra turisters rätt och intressen. Skadegörelsen och nedskräpningen har redan på många håll tagit sig sådana uttryck att läget får anses ohållbart.

Markägarna står merendels maktlösa gentemot denna utveckling. Det vore givetvis orimligt att begära, att markägarna på egen bekostnad skall bota de skador, som av dessa mer eller mindre tillfälliga och objudna gäster anställs inom stora områden. En del företagsamma markägare slår visserligen mynt av turistströmmen, då förutsättningar härför finnes, men i flertalet fall skapas en motsättning mellan markägare och turister, som motverkar en tillfredsställande lösning av aktuella fritidsområdesproblem.

En av orsakerna till dessa motsättningar är de skilda meningarna om vad den s. k. allemansrätten innebär. Det lär även från auktoritativt håll ha uttalats, att s. k. tillfällig camping icke kunde anses oförenlig med de allmänna rättsgrundsatser, som gäller för allemansrätten. Å andra sidan hävdas — som det förefaller med rätta — att den på sedvana grundade rätten att taga väg över annans mark eller tillfälligtvis uppehålla sig där bygger på förhållandet mellan grannar eller på förhållandet mellan markägarna och en begränsad krets av ortsbor. Principen har, säges det, sedan sekler godtagits inom denna ram såsom framsprungen ur det självklara behovet av att i det dagliga arbetet fritt kunna röra sig över ägo gränser. En vägfärdande har visserligen sedan gammalt icke hindrats att tillfälligtvis slå upp ett tält å annans mark för övernattning o. dyl. Det torde emellertid vara orimligt att åberopa denna »alle mans rätt» såsom stöd för det intensiva utnyttjande av annans mark, som friluftslivets och campinglivet medfört under de senaste åren. De för allemansrätten gällande rättsgrundsatserna får givetvis icke tillämpas på ett sådant sätt, att äganderätten till marken blir illusorisk.

Det har redan framhållits, att markägarna står nästan vanmäktiga gentemot denna utveckling. Men då även kommunerna äger ytterst begränsade möjligheter till kontroll och ingripanden har följden blivit att flerstädes ute i bygderna stora skönhetsvärden gått till spillo, att brandfaran ökat, att allvarliga sanitära olägenheter, inte minst i form av vattenföroreningar, uppkommit, att livet i större campingläger i flera avseenden tagit förvildade former o.s.v.

Det torde icke vara möjligt att få utvecklingen under kontroll på annan väg än genom lagstiftning. Denna synes böra syfta dels till markägarnas skydd, dels till att säkerställa allmänhetens berättigade krav på tillgång till fritidsområden. Det första syftet torde kunna vinnas genom att allemansrättens innehåll närmare preciseras, möjligen såsom en begränsning i rättsskyddet till förmån för en krets av personer eller till förmån för dem, som äger hemvist inom visst område. För vinnande av det andra syftet synes en framkomlig väg vara att kommunerna — ofta lämpligen två eller flera gemensamt — ålägges planering av fritidsområden samt iordningställande av större sådana för allmänt nyttjande.

Förvärv, iordningställande och tillsyn av fritidsområden är förenat med betydande kostnader. Som statens fritidsnämnd framhåller bör ökade medel härför tillhandahållas kommuner och organisationer. Den fritidsområdena frekventerande allmänheten synes dock själv i största utsträckning genom avgifter böra bidra om inte till full amortering av anläggningskostnaderna så i vart fall till områdenas driftkostnader. Rätt handlagd borde fritidsområdenas utbyggnad och campingväsendets sanering rent av mindre vara en ekonomisk än en organisatorisk fråga.

I detta sammanhang torde böra erinras om att kronan är stor markägare, ofta dominerande i fjälltrakterna men även här och var vid kusterna. Formerna för statens direkta medverkan vid upprättandet av fritidsområden i dessa av turister eftersökta trakter äger likaså stor aktualitet.

Som ovan framhållits nyttjas enskild mark numera av allmänheten i en utsträckning, som får anses sakna täckning i de för allemansrätten gällande rättsgrundsatserna. Detta förhållande har lett till skärpta motsättningar mellan markägare och allmänhet. Genom bristen på klara lagregler jämväl i andra hänseenden saknar markägare, kommuner och myndigheter — om än den goda viljan finnes — oftast möjlighet att råda bot för nuvarande oeffterrättliga förhållanden och att lösa de problem, som sammanhänger med inrättandet av välordnade fritidsområden.

I anledning härav får undertecknad hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära skyndsam utredning rörande behovet av åtgärder till främjandet av ett ordnat friluftsliv och därmed campingväsendets sanering samt den lagstiftning på området, som utvecklingen nödvändiggjort.

Stockholm den 22 januari 1957

Nils B. Hansson
